T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/94
KARAR NO : 2022/181
KARAR TR : 21/03/2022

ÖZET: Bulunduğu Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda, kanun ve yönetmelikler ile belirlenen kişi sayısı üzerinde ve insan onuruna yakışmayan şartlar altında tutulduğu, yakınları ile telefon ve açık görüş yapma hakkının, revir ve sağlık hizmetlerinden istifade hakkının bu nedenle engellendiği ileri sürülerek, uğranılan manevi zararın giderilmesi istemiyle açılan davanın, ADLİYARGI YERİNDE çözümlenmesi gerektiği hk.

KARAR

Davacı : O. Ö
Davalı : Adalet Bakanlığı

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacı, tutuklu olarak bulunduğu Burhaniye T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda, cezaevinde tutulduğu altı yıllık süre zarfında, kanun ve yönetmelikler ile 8 kişilik olarak belirlenmiş koğuşlarda 25-28 kişi arasında kapasitenin üzerinde ve insan onuruna yakışmayan şartlar altında tutulduğunu, kapasitenin üzerindeki koğuşlarda kalması nedeniyle bir çok hakkından istifade etmesinin engellendiğini, hafta sonu yakınları ile telefon ve açık görüş yapma hakkının, revir ve sağlık hizmetlerinden istifade hakkının, devam eden yargılaması nedeniyle savunma hazırlamak için bilgisayardan yeterince istifade etme hakkının engellendiğini, koğuşta yeterince yatak ve ranza olmaması sebebiyle aylarca soğuk hava şartlarında yerde yatmak zorunda kaldığını, koğuşun yetersiz fiziki şartları nedeniyle hasta olduğunu ve revire gidemediği için kendi kendine iyileştiğini belirterek, maruz kaldığı ağır eza ve cefalar nedeniyle adına 500.000 TL manevi tazminatın ödenmesi istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. İdari Yargıda

2. **Balıkesir 2. İdare Mahkemesi 25/08/2021 tarihli ve E.2021/811, K. 2021/643 sayılı kararı** ile, istemin 4675 sayılı İnfaz Hakimliği Kanunu'nun 4. maddesindeki düzenlemeler uyarınca çözümlenmesi gerektiğini belirterek, davanın çözümünün adli yargı yerine ait olduğu gerekçesiyle davanın görev yönünden reddine karar vermiş, davacı tarafından yapılan istinaf başvurusu Bursa Bölge İdare Mahkemesi Üçüncü İdari Dava Dairesinin 09/12/2021 tarihli ve E.2021/896, K.2021/526 sayılı kararı ile kesin olarak reddedilmiştir.

3. Davacı, aynı istemle adli yargı yerinde dava açmıştır.

B. Adli Yargıda

4. Burhaniye İnfaz Hakimliği08/11/2021 tarihli veE.2021/4735, K.2021/4965 sayılı kararı ile, Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin E.2019/1193, K.2019/3014 sayılı kararı ile, bu davalar yönünden ağır ceza mahkemesinin görevli olduğu yolunda karar verildiğini belirterek, görevsizlik nedeniyle başvurunun reddine karar vermiş, itiraz edilmeyen karar kesinleşmiştir.

5. **Burhaniye 1. Ağır Ceza Mahkemesi 03/12/2021 tarihli veE.2021/246, K.2021/423 sayılı kararı**ile, istemin kapalı ceza infaz kurumu müdürlüğünün idari düzenlemelerine ve bundan kaynaklı hakların kısıtlanmasına karşı idari eylem ve işleme ilişkin olduğu, yargısal nitelik taşımadığı, 5271 sayılı Kanun'da tahdidi olarak sayılan hususlara ilişkin olmadığını belirterek, davanın çözümünün idari yargı yerine ait olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş, ayrıca görevli merciin belirtilmesi için dava dosyasının re'sen Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine de karar vermiş, verilen karar itiraz edilmeden kesinleşmiştir.

III. İLGİLİ HUKUK

6. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un*"Hükümlünün barındırılması ve*

yatırılması" başlıklı 63. maddesi şöyledir:

" (1) Tehlikeli hâli bulunan hükümlü ancak bir veya üç kişilik odalarda, diğer hükümlüler ise kurumun fizikî yapısı, kapasite durumu ve güvenlik gerekleri göz önüne alınarak cezaevi yönetimi tarafından belirlenecek sayıda mahkûmun kalabileceği odalarda barındırılırlar.

(2) Her hükümlüye yöresel iklime uygun nitelikte tek tip yatak ve yeterli sayıda yatak takımı verilir.

(3) Kadınların erkeklerle, hükümlülerin tutuklularla, çocukların yetişkinlerle, örgüt veya çıkar amaçlı örgüt suçluları ile terör suçlularının Kanunda sayılan hâller dışında bir araya gelmelerine ve bağlantı kurmalarına izin verilmez.

(4) Oda ve kısımlarda iklim koşulları göz önüne alınarak yeterli yer, ışık, ısınma, havalandırma ve hijyen sağlanır."

7. *"Hükümlünün giydirilmesi"* başlıklı 64. maddesi şöyledir:

" (1) Muhtaç hükümlülere talepleri hâlinde, idare tarafından iklime ve sağlığa uygun giysiler verilir.

(2) Hükümlülerin giysileri, iç ve dış güvenlik görevlilerinin giymekte olduğu üniformalara benzer şekil ve renkte olamaz."

8. *"Hükümlünün telefon ile haberleşme hakkı"* başlıklı 66. maddesi şöyledir:

" (1) Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlüler, Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikte belirlenen esas ve usullere göre idarenin kontrolündeki ücretli telefonlar ile görüşme yapabilirler. Telefon görüşmesi idarece dinlenir ve kayıt altına alınır. Bu hak, tehlikeli hâlde bulunan ve örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.

(2) Açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitim evlerinde hükümlüler, ücretli telefonlarla serbestçe görüşme yapabilirler.

(3) Açık ve kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlüler altsoy, üstsoy, eş ve kardeşlerinin ölüm, ağır hastalık, salgın hastalık veya doğal afet hâllerinde, kuruma ait telefon ve faks cihazından derhâl yararlandırılırlar. Görüşmeler, tutanak ile belgelenir ve tutanaklar özel bir dosyada saklanır.

(4) Hükümlüler açık ve kapalı ceza infaz kurumlarında, çocuk eğitim evlerinde araç telefonu, telsiz telefon veya cep telefonu ve benzeri iletişim araçlarını bulunduramaz ve kullanamazlar."

9. *"Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri "*başlıklı 71. maddesi şöyledir:

" (1) Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koğuşlarında tedavi ettirilir."

10. *"Hükümlüyü ziyaret "*başlıklı 83. maddesi şöyledir:

" (1) Hükümlü, belgelendirilmesi koşuluyla eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile vasisi veya kayyımı tarafından haftada bir kez ve ayrıca kuruma kabullerinde, zorunlu hâller dışında bir daha değiştirilmemek üzere, ad ve adreslerini bildirdiği en fazla üç kişi tarafından, yarım saatten az ve bir buçuk saatten fazla olmamak üzere çalışma saatleri içinde ziyaret edilebilir. (Ek cümle: 24/1/2013-6411/9 md.) Çocuk hükümlüler için ziyaret süresi bir saatten az, üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir.

(2) Birinci fıkrada belirtilenler dışındaki kimselerin ziyaretine Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yazılı olarak izin verilebilir.

(3) Görüşler, koşul ve süreleri Adalet Bakanlığınca hazırlanan yönetmelikle kapalı ve açık olmak üzere iki biçimde yaptırılır.

(4) (Ek:17/6/2021-7328/8 md.) Önceden bilgilendirilmek suretiyle, kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan ve terör suçları, örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları ile örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlardan mahkûm olan veya tehlikeli hâlde bulunan ya da dışarı ile iletişiminin kurum güvenliği açısından tehlikeli olabileceği değerlendirilen hükümlülerin birinci ve ikinci fıkra kapsamındaki kişilerle yapacakları görüşmeler, kamu düzeninin korunması ile kişi, toplum ve kurum güvenliğinin sağlanması veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla kurum yönetimi tarafından dinlenebilir ve elektronik cihazlar da dâhil olmak üzere kaydedilebilir. Bu fıkra uyarınca tutulan kayıtlar, amacı dışında kullanılamaz ve kanunda açıkça belirtilen hâller dışında hiçbir kişi veya kurumla paylaşılamaz. Bu kayıtlar herhangi bir soruşturma ve kovuşturmaya konu edilmemiş ise en geç bir yıl sonunda silinir. Silme işlemi Cumhuriyet savcısı tarafından denetlenir."

11. Aynı Kanun'un 116. maddesinde tutuklular hakkında da bu hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir.

12. 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun *"Amaç ve kapsam"* başlıklı 1. maddesinde, bu Kanun'un, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde bulunan hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemler veya bunlarla ilgili faaliyetlere yönelik şikâyetleri incelemek, karara bağlamak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere kurulan infaz hâkimliklerine ilişkin hükümleri kapsadığı belirtilmiştir.

13. *"İnfaz Hâkimliklerinin Görevleri"* başlıklı 4. maddesi şöyledir:

" İnfaz hâkimliklerinin görevleri şunlardır:

1. Hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumları ve tutukevlerine kabul edilmeleri, yerleştirilmeleri, barındırılmaları, ısıtılmaları ve giydirilmeleri, beslenmeleri, temizliklerinin sağlanması, bedensel ve ruhsal sağlıklarının korunması amacıyla muayene ve tedavilerinin yaptırılması, dışarıyla ilişkileri, çalıştırılmaları gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak.

2. Hükümlülerin cezalarının infazı, müşahadeye tâbi tutulmaları, açık cezaevlerine ayrılmaları, izin, sevk, nakil ve tahliyeleri; tutukluların sevk ve tahliyeleri gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak.

3. Hükümlü ve tutuklular hakkında alınan disiplin tedbirleri ve verilen disiplin cezalarının kanun, veya diğer mevzuat hükümlerine aykırı olduğu iddiasıyla yapılan şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak.

4. Ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurullarının kendi yetki alanlarına giren ceza infaz kurumları ve tutukevlerindeki tespitleri ile ilgili olarak düzenleyip intikal ettirdikleri raporları inceleyerek, varsa şikâyet niteliğindeki konular hakkında karar vermek.

5. (Ek:14/4/2020-7242/4 md.) Cumhuriyet savcısının ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin verdiği kararlara karşı yapılan şikâyetleri incelemek.

6. (Ek:14/4/2020-7242/4 md.) Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin mahsup, ceza zamanaşımı ve hükümlünün ölümü hâllerinde verilecek kararlar da dahil olmak üzere hâkim veya mahkeme tarafından verilmesi gerekli kararları almak ve işleri yapmak.

7. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Kanunlarda başka bir yargı merciine bırakılan konulara ilişkin hükümler saklıdır."

14. *"İnfaz hâkimliğine şikâyet ve usulü"* başlıklı 5. maddesinde, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemler veya bunlarla ilgili faaliyetlerin kanun veya diğer mevzuat hükümlerine aykırı olduğu gerekçesiyle bu işlem veya faaliyetlerin öğrenildiği tarihten itibaren on beş gün, herhalde yapıldığı tarihten itibaren otuz gün içinde şikâyet yoluyla infaz hâkimliğine başvurulabileceği hükmüne ve *"İnfaz Hâkimliğince Şikâyet Üzerine Verilen Kararlar"* başlıklı 6. maddesinin üçüncü fıkrasında, *"İnfaz hâkimi, inceleme sonunda şikâyeti yerinde görmezse reddine; yerinde görürse, yapılan işlemin iptaline ya da faaliyetin durdurulmasına veya ertelenmesine karar verir"* hükmüne ve son fıkrasında *"İtiraz, infaz hâkimliğinin kurulduğu yer ağır ceza mahkemesine yapılır. İnfaz hâkimi aynı zamanda bu mahkemenin üyesi olduğu takdirde itirazla ilgili karara katılamaz."* hükümlerine yer verilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

15. Uyuşmazlık Mahkemesinin Muammer TOPAL'ın başkanlığında, Üyeler Birol SONER, Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Aydemir TUNÇ, Nurdane TOPUZ ve Ahmet ARSLAN'ın katılımlarıyla yapılan 21/03/2022 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, olay kısmında belirtildiği üzere tarafları, konusu ve sebebi aynı olan davada; idari yargı yerince adli yargı yerinin görevli olduğu gerekçesiyle verilmiş ve kesinleşmiş bir görevsizlik kararı bulunmakta olup, bunun üzerine kendine gelen davayı inceleyen adli yargı yerinin sahip olduğu seçenekler ile verdiği karar bakımından bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.

16. 2247 sayılı Kanun'un 14. maddesinde yer alan, *"Olumsuz görev uyuşmazlığının bulunduğunun ileri sürülebilmesi için adli ve idari yargı mercilerinin tarafları konusu ve sebebi aynı olan davada kendilerini görevsiz görmeleri ve bu yolda verdikleri kararların kesin veya kesinleşmiş olması gerekir. Bu uyuşmazlığın giderilmesi istemi, ancak davanın taraflarınca ileri sürülebilir."* hükmüne göre, idari yargı yerinin kesinleşmiş görevsizlik kararı üzerine adliye mahkemesince de görevsizlik kararı verilmesi ve bu kararın kesinleşmesi halinde, olumsuz görev uyuşmazlığı doğmuş olacak; hukuk alanında doğmuş bulunan bu uyuşmazlığın giderilmesi istemi ise, ancak davanın taraflarınca ileri sürülebilecektir.

17. 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesindeki *"Adli ve idari yargı mercilerinden birisinin kesin veya kesinleşmiş görevsizlik kararı üzerine kendine gelen bir davayı incelemeye başlayan veya incelemekte olan bir yargı mercii davada görevsizlik kararı veren merciin görevli olduğu kanısına varırsa, gerekçeli bir karar ile görevli merciin belirtilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurur ve elindeki işin incelenmesini Uyuşmazlık Mahkemesinin karar vermesine değin erteler."* hükmüne göre ise, adli yargı yeri, davaya bakma görevinin daha önce görevsizlik kararı veren idari yargı yerine ait olduğunu belirten gerekçeli bir karar ile doğrudan Uyuşmazlık Mahkemesine başvurma olanağına sahiptir. Şu kadar ki, başvuru kararının, görev konusunda Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilmesine değin işin incelenmesinin ertelenmesi hususunu da ihtiva etmesi gerekir.

18. Kanun koyucu, 14. maddeye göre hukuk alanında olumsuz görev uyuşmazlığı doğması halinde her iki yargı merciince işten el çekilmiş olduğundan başvurma iradesini davanın taraflarına bırakmış iken, bu yönteme nazaran daha kısa zamanda çözüme ulaşılmasını amaçladığı 19. maddeye göre, daha önce görevsizlik kararı veren yargı merciinden sonra davayı inceleyen yargı mercinin, işten el çekmeden doğrudan Uyuşmazlık Mahkemesine başvurması gerekmektedir.

19. Olayda, adli yargı yerince, görevsizlik kararı verilerek işten el çekilmiş olmakla birlikte, bununla yetinilmemiş ayrıca görevli merciin belirtilmesi için dava dosyasının re'sen Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine de karar verilmiştir.

20. Bu haliyle, her ne kadar 2247 sayılı Kanun'da öngörülen yönteme uymamakta ise de, davanın taraflarınca başvuruda bulunulmadığı gözetilerek, Ağır Ceza Mahkemesince re'sen yapılan başvurunun 2247 sayılı Kanun'un 19.

maddesi kapsamında olduğunun kabulü ile Uyuşmazlık Mahkemesinin önüne gelmiş bulunan görev uyuşmazlığının çözüme kavuşturulması, gerek dava ekonomisine gerek Uyuşmazlık Mahkemesinin kuruluş amacına uygun olacağından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

21. Raportör-Hâkim Gülten Fatma BÜYÜKEREN'in, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan, ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ'nin adli yargının, Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra; gereği görüşülüp düşünüldü:

22. Dava, tutuklu olarak bulunduğu Kapalı Ceza İnfaz Kurumu şartlarının insan onurunu zedelediği, açık, kapalı ve telefonla görüşme hakları ile revir ve sağlık hizmetlerinden istifade hakkının mevzuata aykırı olarak kısıtlandığı ileri sürülerek uğranılan zararın giderilmesi istemiyle açılmıştır.

23. Olayda, davacı iddiasının, yukarıda hükümlerine yer verilen 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun 4. maddesinde yer alan *"...yerleştirilmeleri, barındırılmaları, ısıtılmaları ...bedensel ve ruhsal sağlıklarının korunması amacıyla muayene ve tedavilerinin yaptırılması, dışarıyla ilişkileri..."* konusuna ilişkin olup, bu şikayetleri incelemenin ve karara bağlamanın İnfaz Hâkimliğinin görevinde olduğu düzenlemesine istinaden, bu konulardaki şikayetlere bakmakla adli yargı yerinin görevli olduğu belirlenmiş olup, aynı şikayetten kaynaklanan tazminat istemli davalara da adli yargı yerinde bakılacağı, ancak Uyuşmazlık Mahkemesinin adli yargı içerisinde hangi yargı merciinin bu davalara bakmakla görevli olduğu hususunda karar verme yetkisi bulunmadığı gözetildiğinde, bu belirlemenin ilgili yargı kolunun kendi içerisinde yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

24. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, Burhaniye 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesi kapsamında yapıldığı kabul edilen başvurusunun reddi ile ayrıca verilen03/12/2021 tarihli veE.2021/246, K.2021/423 sayılı görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde ADLİ YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. Burhaniye 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesi kapsamında yapıldığı kabul edilen başvurusunun reddi ile ayrıca verilen03/12/2021 tarihli veE.2021/246, K.2021/423 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA,

21/03/2022 tarihinde Üye Nilgün TAŞ'ın KARŞI OYU ve OY ÇOKLUĞU İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Muammer TOPAL	Birol SONER	Nilgün TAŞ	Doğan AĞIRMAN

Üye	Üye	Üye
Aydemir TUNÇ	Nurdane TOPUZ	Ahmet ARSLAN

KARŞI OY

Dosya kapsamına göre, davacının tazminat talebinin dayanağı tutukluluğu sırasında bulunduğu Kapalı Ceza İnfaz Kurumu şartlarının insan onurunu zedelediği, açık, kapalı ve telefonla görüşme hakları ile revir ve sağlık hizmetlerinden istifade haklarının mevzuata aykırı olarak kısıtlandığı iddiasına ilişkin idari eylem ve işlemlere ilişkin olup; yargısal nitelik taşımayan ve CMK'nın 141. maddesinde düzenlenen suçun soruşturması veya kovuşturması sırasında "hakim ve Cumhuriyet Savcılarının verdiği (telefon dinleme, mallara el koyma vb. gibi) kararlar ve işlemlere ilişkin" değildir. Bu haliyle, yargısal nitelik taşımayan, suçun kovuşturması ve soruşturması ile ilgili olmayan, ceza evindeki tutuklunun ailesiyle görüşmesinin, revir ve sağlık hizmetlerinden yararlanmasının düzenlenmesine ilişkin olan idari eylem ve işlem nedeniyle uyuşmazlığın çözümünde İYUK'nun 2/b maddesi uyarınca idari yargının görevli olduğunu düşündüğümden sayın çoğunluğun kararına katılmıyorum. 21/03/2022

Üye
Nilgün TAŞ